1ᴰ/F

Jaargang 4 no. 5 januari 1958

Coolia

CONTACTBLAD VAN DE NEDERLANDSE MYCOLOGISCHE VERENIGING

Secretariaat: Mej. Dr A. Jaarsveld, Hugo de Vries-Laboratorium, Plantage Middenlaan 2a, A'dam C.

Redacteur: C. Bas, Rapenburg 98a, Leiden.

Auteursrechten voorbehouden.

RUSSULA'S GEVONDEN BIJ MIDDACHTEN OP 7 EN 8 SEPTEMBER 1957

Om te beginnen ontmoetten we geregeld Russula fragilis (Pers.ex Fr.) Fr. = Russula fallax in de zin van de mycoloog Cooke, die ons op dat waterig ("verschwommen") groene midden heeft gewezen, wat het voornaamste kenmerk van onze Broze Russula is. Moet ik er nog bij vertellen, dat hij tot de héél scherp smakende behoort? Er waren er ook geregeld bij, die in het midden een zwarte "schijf" hadden, terwijl de rest in de hoed rood-violet gekleurd was. Dat was de variëteit knauthii Singer van R. fragilis.

Die groengekleurde betrekkelijk tengere exemplaren, die we vooral aan het begin van de zaterdagmiddagwandeling vonden, behoorden alle tot Russula grisea (Pers. ex Secr.) Fr. sensu Gill. en niet tot Russula parazurea J. Schaeff., wat ik van enkele dacht. Hier ontbrak beslist de karakteristieke kaasgeur aan de voet van de steel (bij ouder worden) en was de hoedhuid te weinig blauw. Een groene vorm van R. cyanoxantha (Schaeff. ex Schw.) Fr. was uitgesloten: het sporenstof was crême (B-C volgens de kleurentabel van Crawshay) en niet wit (A).

Een heel merkwaardige vondst deden we zondagmiddag: een broze figuur met een nogal dikke knotsvormige steel en een prachtige karmijnrode hoed. De smaak was nauwelijks scherp. Het eerste ogenblik dacht ik aan Russula nitida (Pers. ex Schw.) Fr. (synoniem van R. betulina en R. venosa) en was daarom héél verbaasd, dat het sporenstof zuiver wit bleek te zijn. De combinatie van een dergelijke hoedkleur en wit

13 JAN 1958
INSTITUUT

sporenstof vind je zelden. Met behulp van het boek van Schaeffer kwam ik op R. fragilis var. carminea J. Schaeff. Ook de flora van Kühner en Romagnesi bracht me daarnaar toe. Hoewel ik er nog niet zeker van ben dat ik goed gedetermineerd heb, vooral omdat mijn exemplaar nogal groot was (7 cm i.p.v. 5 cm) blijf ik voorlopig toch aan de juistheid van mijn oplossing geloven, vooral omdat Schaeffer opmerkt, dat de smaak wel eens heel zwak scherp kan zijn, terwijl bovendien de term "zerstückelt-netzig" niet onaardig op mijn sporen paste.

Een andere wonderlijke klant vond ik onder beuken. Er schoot me geen enkele naam te binnen. Eén van onze excursiegangers deed een gooi: R. amoena Quél. Niet zo gek, want de hoed was een beetje een mengelmoesje van kleuren. Na een poosje werd de basis van de steel duidelijk geel, terwijl langzamerhand de hele steel geel optrok, ook de lamellen vertoonden hier en daar gele vlekken. Toen begon ik uiteraard aan R. puellaris Fr. en R. versicolor J. Schaeff. te denken. Zeker hoort hij in dat groepje thuis. Vermoedelijk is het wel R. puellaris, omdat R. versicolor altijd iets scherp moet zijn en uitsluitend onder berken groeit. Wel "geelde" hij te weinig intens voor R. puellaris, maar dat schijnt wel eens meer voor te komen.

Dan nog een paar bleek-paarse broze vrienden met nogal sterk-gele lamellen. Mijn vermoeden bleek juist: het waren vertegenwoordigers van R. turci, de okergele sporen (F) en de hoedhuidcellen met heel kleine kristalletjes er op bewezen dat.

Tenslotte de clou van ons weekend wat Russula's betreft: Russula decolorans, gevonden door de heer Huibers uit Nijmegen. Hoed magnifiek éénkleurig koperkleurig oranje, lamellen typisch crêmekleurig, steel en later ook lamellen verkleurend tot zwart.

Asterstr. 2, Winterswijk M. van Vuure

RESULTATEN DER EXCURSIES 1957

De excursie naar Middachten en omgeving was uitzonderlijk goed bezocht; in geen jaren en jaren waren er zoveel deelnemers bijeen. Jammer, dat zij niet met een rijke oogst werden beloond.

Voor de excursie naar Dorst daarentegen waren er niet meer dan een handjevol liefhebbers. En deze excursie was nog wel zo goedkoop gehouden in het belang van de jongeren, maar die hadden misschien juist griep.

Voor de excursie naar Oud-Amelisweert en Rhijnauwen bij Bunnik was de opkomst matig. Het weer kon geen beletsel genoemd worden, het aantal fungi was droevig.

Alleen de belangrijkste vondsten zijn vermeld. De met ! aangegeven soorten zijn in de collectie te Leiden opgenomen.

1. EXCURSIE MIDDACHTEN EN OMGEVING, 7-8 IX 1957.

Basidiomyceten
Boletus calopus
Cantharellus (Craterellus) sinuosus
Cantharellus (Craterellus) tubaeformis !
Collybia fusipes
Gloeoporus amorphus !
Gyroporus (Boletus) castaneus !
Hapalopilus Schweinitzii
Hydnellum compactum (Hydnum acre) !
Hydnellum velutinum var. scrobiculatum (H. scrobiculatum) !
Hydnellum velutinum var. spongiosipes ! (H. velutinum) !
Hydnum repandum !
Inocybe asterospora !
- petiginosa !
Lentinellus cochleatus !
Masseeola (Sparassis) crispa
Phellodon (Hydnum) amicus !
Pholiota (Flammula) alnicola !
Resupinatus (Pleurotus) applicatus !
Russula claroflava !
- drimeia
- foetens
Tremellodon gelatinosum

Ascomyceten
Hypocrea citrina !
Leotia lubrica
Polydesmia pruinosa !
Rhizina undulata (inflata)

2. EXCURSIE DORST, 28-29 IX 1957.

De meeste fungi, die in Coolia 4: p. 18-19. 1957 werden vermeld in het artikel van P. B. Jansen, zijn inderdaad ook gevonden.

3. EXCURSIE OUD-AMELISWEERT EN RHIJNAUWEN, 20 X 1957

Clitocybe geotropa !
Cortinarius rubellopes !
Crepidotus luteolus !
Crepidotus pubescens !
Marasmius recubans !

INOCYBE HALOPHILA Heim

Op 11 november 1957 waren de heer en mevrouw Huijsman en ondergetekende op excursie in de onvolprezen duinen van Voorne. Direct achter de zeereep in een vlak vochtig terreintje met spaarzame gras- en mosvegetatie en verspreide kruipwilgbosjes vonden wij een Inocybe, welke reeds in het veld direct opviel. De sterk schubbige hoed en de sterk

gekleurde steel, bij jonge exemplaren licht bruinig vleeskleurig roze en bij oudere helder geelbruin, waren daar de oorzaak van.

Bij thuiskomst bleek een determinatiepoging met de "Flore" van Kühner en Romagnesi op niets uit te lopen, hoewel de soort ook microscopisch zeer karakteristiek is door grote dikwandige sporen (14-17 x 7,5-9 µ) en grote dikwandige cystiden met kristallen.

Beter waren de resultaten met het Inocybeboek van Heim. Doordat deze de soorten met gekroonde cystiden en grote sporen in de sleutel apart gezet heeft kwam ik spoedig op Inocybe halophila Heim.

De afbeelding die Heim geeft komt zeer goed overeen met het Voornse materiaal. Iets minder goed klopt de beschrijving. Allereerst zijn daar de sporen, welke door Heim afgebeeld en beschreven worden als zijnde lang en smal, zwak hoekig en met ± conische top. Nu is het merendeel van de sporen van het Voornse materiaal cylindrisch-ellipsoidisch met afgeronde top, maar er zijn ook enkele sporen bij die goed met Heims afbeeldingen overeenkomen. Daarom denk ik dat de sporen van Inocybe halophila nog variabeler zijn dan uit de tekeningen van Heim blijkt.

Over de steel schrijft Heim dat deze in de jeugd bepoederd is; later zouden de cystiden beperkt zijn tot de steeltop, terwijl de basis wat vezelig zou worden. We vonden op Voorne jonge exemplaren, waarbij bleek dat de hoedrand aanvankelijk ± aansluit op het knolletje aan de steelbasis. Dit knolletje kan dan ook wel een scherp randje vertonen. Nu hebben Inocybe's die dit verschijnsel vertonen meestal een geheel bepoederde steel. Zo ook hier, zelfs bij volkomen uitgegroeide exemplaren vond ik onder het microscoop nog cystiden aan de steelbasis, hoewel deze ook enkele losse vezeltjes bezit.

Nu is het ook begrijpelijk, dat we met de "Flore" niet uitkwamen op I. halophila, hoewel deze soort is opgenomen. Kühner en Romagnesi kenden deze soort niet en plaatsten hem naast I. lacera in de zesde groep (alleen steeltop bepoederd) van de gladsporige Inocybe's met gekroonde cystiden.

Uit het bovenstaande is wel duidelijk dat onze paddestoel niets met I. lacera uitstaande heeft. In de "Flore" zouden we hem in groep 4 (gehele steel bepoederd en gekleurd) moeten plaatsen. Eerder is I. halophila verwant met I. serotina. Deze laatste heeft eveneens grote sporen met vrij dikke wand (zij het aanmerkelijk dunner dan bij I. halophila), welke dezelfde variatie in vorm kunnen vertonen, en eveneens een steel die geheel bepoederd is, en komt ook alleen in de duinen voor.

Een gedetaileerde beschrijving van I. halophila zal te zijner tijd in Fungus gepubliceerd worden.

Rapenburg 98a, Leiden. C. Bas

Inocybe halophila Heim

1 x

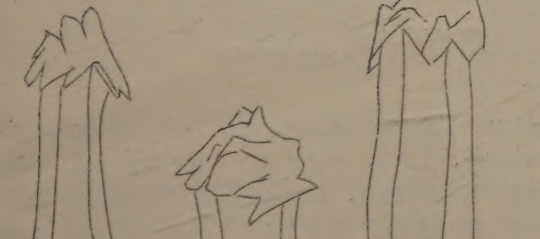

1000 x

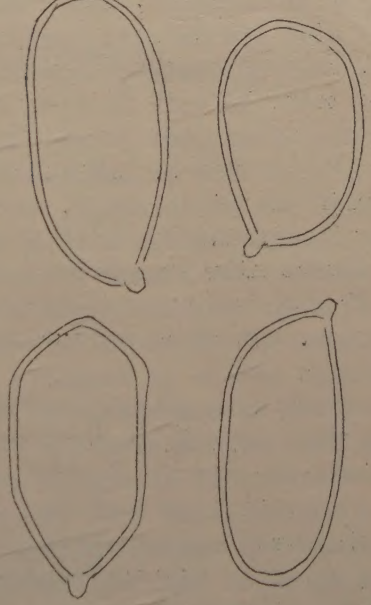

2500 x

LACTARIUS INSULSUS (Fr.) Fr. sensu Neuhoff.

Deze laatste bepaling, sensu Neuhoff (= volgens de opvatting van Neuhoff), moet er wel bij, want volgens de opvatting van Kühner en Romagnesi moet Lactarius insulsus 2-sporig zijn. Dat wil dus zeggen dat op elk basidium 2 sterigmen met sporen gevormd worden. Deze 2-sporigheid vormt hier nu juist een moeilijkheid! Maar laat ik eerst onze melkzwam eens aan u voorstellen.

Hij is diep trechtervormig en heeft een mooie oranje kleur, vooral in zijn prille jeugd! In dit oranje lopen concentrische banden welke iets donkerder zijn - we zeggen de hoed is gezoneerd - terwijl de rand duidelijk ingerold is. De doorsnee van de hoed bedraagt 10 cm, hoewel vaak wat meer, de lengte van de steel is echter niet veel meer dan 3 cm of minder. Het oppervlak van de steel vertoont karakteristieke putjes of "moeten", als u dit woord beter kent, die iets donkerder van tint zijn dan de rest van de bleek oranje-rose steel. De lamellen zijn dun, smal en bleek-oranje van kleur, later overgaand in een meer vleesrose toon. De melk is wit, weinig of niet verkleurend, scherp, terwijl ook het vlees zeer scherp smaakt.

Eerst vond ik enkele exemplaren in de buurt van het destructiebedrijf van Winterswijk, onder eiken, langs de kant van de weg. Deze vrienden hadden een smalle viltige hoedrand, zoals het behoort (!) en ik meende hier steeds 2 sterigmen te zien. Met dit laatste zou ik dus de Fransen tevreden gesteld hebben, maar Neuhoff zou een boos gezicht trekken. Het sporenreliëf sloot anders elke twijfel uit, dat klopte volkomen met de in Neuhoffs sporentabel afgebeelde spore. De overeenkomst was zo sprekend, dat een geheel onbevooroordeelde collega, die ik even door mijn microscoop had laten kijken, bijna direct de spore van L. insulsus uit al die 66 andere pikte!

Kort geleden vond ik er weer een paar bij elkaar en wel op het verbindingsstuk tussen Achterwooldseweg en Wooldseweg, wederom onder eiken. Hier waren de basidiën braaf; ze hadden netjes 4 sporen, maar nu was de rand niet viltig. Een en ander brengt me toch niet in de war:
4- en 2-sporigheid komt wel eens meer bij een en dezelfde soort voor. Eén zwak punt zit er nog in mijn determinatie: de lamellen waren hier duidelijk gevorkt, wat niet "mag" volgens Neuhoff, maar daar tegenover

stemmen mijn vondsten in andere opzichten wel weer duidelijk overeen met de gegevens van Neuhoff (o.a. sporentint en sporengrootte).

M. van Vuure

Asterstraat 2,
Winterswijk.

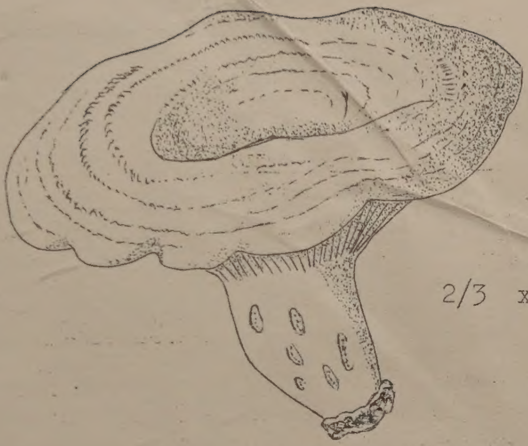

Lactarius insulsus
(naar Neuhoff)

K L E I N E P A R A D E .

Hericium erinaceus (Pruikezwam). In oktober vond de heer L. S. Wildervanck twee exemplaren van deze zeldzame zwam, aan elkaar gegroeid, met een diameter van ongeveer 30 cm, op een beuk aan de weg van Roden naar Lieveren (Dr.). Voor zover bekend is deze zwam niet eerder in het noorden gesignaleerd.

Crepidotus applanatus. In een eikenhakhoutbosje onder Zandberg bij Hulst, ontdekte de heer B.J.J.R. Walrecht op 5 oktober j.l. een grote Crepidotus (8 x 4,5 cm) tussen blad in een greppel. Deze onderscheidde zich van C. mollis (Weke Schelpzwam) door de licht vleeskleurig bruin getinte hoed en de minder weke substantie door het ontbreken van een gelatineuze laag bij hoedoppervlak. Het bleek de zeldzame C. applanatus te zijn, waarvan in de literatuur wordt opgegeven dat hij op hout groeit, hetgeen merkwaardigerwijs hier niet het geval was.

Tricholoma equestre (Gele ridderzwam). Deze paddestoel komt zeer talrijk voor aan de randen van stuifzandgebieden. Dit is deze herfst zowel opgevallen aan de heer Koopmans en mevrouw Veth bij een tocht naar de zandverstuivingen bij Kootwijk (7 okt.), als aan een excursie van de K.N.N.V. in de Drunense duinen (15 sept.). Bij honderden omring-

den de Gele Ridderzwammen de verspreid staande dennen, vaak alleen kenbaar aan kleine bultjes in het zand, die altijd deze zwam bleken te verbergen. (Hoewel zeer zanderig is dit een voortreffelijk smakende paddestoel. Red.)

Boletus (Gyroporus) cyanescens (Indigoboleet). Ook deze boleet blijkt graag in stuifzanden te groeien. Tijdens mijn vacantie in Drunen (medio sept.) vond ik telkens als ik de duinen inging enkele exemplaren van deze soort; steeds dicht bij kreupeleiken. C. Bas.

MYCOLOGISCH NIEUWS 16

Ieder kent, althans van naam, Xerocomus (Boletus) parasiticus, de boleet die parasitisch leeft op aardappelbovisten. De in het oog vallende kenmerken zijn: geelbruine hoed en steel, geel vlees, gele buisjes.

Enige jaren geleden werd door de Japanner Imazeki (in Nagaoa 2: 35. 1952) een nauw verwante soort beschreven, Xerocomus (Boletus) astereicola, met dezelfde merkwaardige gewoonte om als parasiet op te treden. De gastheer is in dit geval Astraeus hygrometricus, een soort die van verschillende vindplaatsen uit ons land bekend is.

Zij, die zo gelukkig zijn dicht bij een der vindplaatsen van de Hygrometrische aardster te wonen, zouden zich eens in de tijd, dat Astraeus te verwachten is, de moeite moeten getroosten geregeld te gaan kijken. De kans, dat een Japanse soort hier voor zou komen is wellicht gering, maar misschien ook weer niet geheel uitgesloten. En het is zeker, dat het kennen van de standplaats al vaak heeft geleid tot het vinden van de soort.

De kenmerken van X. astereicola zijn: vuilgele hoed, roetbruine steel, geel vlees dat blauw wordt na doorsnijden, gele buisjes die blauw worden bij druk.

R.A. Maas Geesteranus.

LEDENADMINISTRATIE

Nieuwe leden:

C. de Wolf, Oudegracht 207, Alkmaar (student-lid).

Adreswijzigingen:

Dr. H. Bremmer naar Coornhertlaan 2, Eindhoven.
K.N.N.V.-afd. Winterswijk naar Asterstraat 2, aldaar.
T. O. van Kregten naar Vaartweg 137, Hilversum.
Ir. H. F. van der Laan, R.D. 2, Canonsburg (Pa.), U.S.A.
Mej. A. C. Stolk naar Wittelaan 19, Baarn.